

โรคมะเร็งอวัยวะ

โรคมะเร็งอวัยวะ ยังจัดว่ามีความรุนแรงต่ำ และสามารถรักษาให้หายขาดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของเซลล์มะเร็ง ขนาดก้อนมะเร็ง อายุ และสุขภาพผู้ป่วย มีโอกาสเป็นได้ทั้งด้านชายและขวา หรือทั้ง 2 ด้านเท่า ๆ กัน แต่ส่วนใหญ่มักเกิดเพียงด้านเดียว และพบบ่อยในช่วงอายุ 15 – 35 ปี

อาการ

- คลำพบก้อนเนื้อในอวัยวะ อาจมีหรือไม่มีอาการเจ็บร่วมด้วย
- ลูกอวัยวะบวมหรือใหญ่ขึ้น
- ปวดทรวงบริเวณขาหนีบ อวัยวะเพศ หรือท้องน้อย
- อวัยวะบวมคล้ายมีน้ำโดยไม่ทราบสาเหตุ
- รู้สึกปวดขัด หรือรู้สึกไม่สบายภายในอวัยวะ
- รู้สึกเหมือนมีน้ำสะสมภายในถุงอวัยวะ
- ความต้องการทางเพศลดลง
- หน้าอกโตขึ้นหรือรู้สึกเจ็บปวดบริเวณหน้าอก เนื่องจากมะเร็งอวัยวะบางชนิดส่งผลต่อฮอร์โมนที่มีส่วนกระตุ้นพัฒนาการของหน้าอก

หาก มะเร็งอวัยวะ มีการแพร่กระจายเข้าสู่อวัยวะต่างๆ ในร่างกาย อาจมีอาการอื่น ๆ ร่วมด้วย ดังนี้

- ปวดหลังส่วนล่าง หรือปวดท้อง
- ปวดศีรษะ รู้สึกมึนงง
- เจ็บแปลบ ซา หรืออ่อนแรงบริเวณต้นขา
- หายใจลำบาก ไอ และแน่นหน้าอก

การตรวจอวัยวะด้วยตนเอง

การตรวจอวัยวะด้วยตนเองเดือนละครั้ง เมื่ออยู่ในวัยเจริญพันธุ์ เพื่อคัดกรองโรคมะเร็งอวัยวะได้ตั้งแต่วัยแรก โดยเฉพาะในผู้มีปัจจัยเสี่ยง การตรวจอวัยวะที่ดีที่สุดควรทำเมื่ออวัยวะอยู่ในสภาวะผ่อนคลาย เช่นหลังจากการอาบน้ำอุ่น

ขณะตรวจควรจับองคชาติออกไป จากนั้นค่อยๆ ใช้นิ้วโป้งและนิ้วอื่น ๆ ไล่อำบริเวณอวัยวะทั้ง 2 ข้างเพื่อดูว่ามีก้อนเนื้อหรือไม่ อย่างไรก็ตามถือเป็นเรื่องปกติ หากพบว่าอวัยวะทั้ง 2 ข้างมีขนาดต่างกัน อยู่ในระดับไม่เท่ากัน และอาจพบรอยนูนเล็ก ๆ ที่ด้านนอกของอวัยวะส่วนบนและส่วนกลาง

ปัจจัยเสี่ยง

ปัจจุบันยังหาสาเหตุที่ชัดเจนของการเกิดโรคมะเร็งอวัยวะหลายชนิดไม่ได้ มะเร็งอวัยวะก็เช่นกัน แต่การศึกษาพบว่ามีปัจจัยเสี่ยงดังนี้

- มีภาวะลูกอ้วนทะไม่ลงถุง ซึ่งเป็นภาวะที่ลูกอ้วนทะหนึ่งหรือสองข้างไม่เข้าไปอยู่ในถุงอ้วนทะซึ่งมักเป็นตั้งแต่อยู่ในครรภ์ก่อนคลอด มีโอกาสเป็นมะเร็งอ้วนทะมากขึ้นประมาณ 10 -40 %
- โครโมโซม (Chromosome) คู่ที่ 1 หรือคู่ที่ 12 ผิดปกติ
- ผู้ที่มีอ้วนทะฝ่อ
- บุคคลที่พบ Carcinoma in Situ ซึ่งเป็นกลุ่มเซลล์ที่ผิดปกติและอาจก่อตัวเป็นมะเร็งได้
- เคยบาดเจ็บหรือมีการอักเสบบริเวณอ้วนทะ จากสาเหตุต่าง ๆ
- ภูมิคุ้มกันโรคบกพร่อง เช่น การติดเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV)
- ผู้ชายที่เป็นหมันแต่กำเนิด มีโอกาสเกิดมะเร็งอ้วนทะสูงกว่าปกติ

การวินิจฉัย

- ชักประวัติ และอาการ
- ตรวจร่างกาย โดยคลำอ้วนทะทั้ง 2 ข้าง
- อัลตราซาวด์ โดยการใช้คลื่นเสียงจำลองภาพถุงอ้วนทะและลูกอ้วนทะ ทำให้แพทย์ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปและตำแหน่งของก้อนที่เกิดขึ้น
- การตรวจเลือด เพื่อวัดระดับสารบ่งชี้มะเร็ง แม้สารบ่งชี้มะเร็งสามารถปรากฏในเลือดเป็นปกติ แต่ระดับของสารบ่งชี้มะเร็งที่เปลี่ยนไปอาจบ่งบอกถึงความผิดปกติที่เกิดขึ้นได้
- ผ่าตัดอ้วนทะ เป็นวิธีที่แพทย์แนะนำเมื่อวินิจฉัยแล้วว่าก้อนเนื้อที่เกิดขึ้นมีโอกาสมะเร็ง เพื่อนำอ้วนทะมาตรวจสอบและวินิจฉัยประเภทของมะเร็งอ้วนทะ

เมื่อวินิจฉัยแล้วว่าก้อนเนื้อที่เกิดขึ้นคือมะเร็ง แพทย์จะตรวจสอบอีกครั้งเพื่อบ่งชี้ระยะของมะเร็งที่เกิดขึ้น และเพื่อตรวจสอบว่ามะเร็งได้ลุกลามไปยังอวัยวะอื่นหรือไม่ โดยใช้วิธี ดังนี้

- เอกซเรย์คอมพิวเตอร์ หรือ CT Scan นำมาใช้เพื่อตรวจสอบว่าเซลล์มะเร็งได้ลุกลามไปยังอวัยวะอื่นหรือไม่
- การตรวจเลือด นำมาใช้เพื่อตรวจสอบว่าเมื่อผ่าตัดอ้วนทะออกแล้วยังมีเซลล์มะเร็งหลงเหลืออยู่ในร่างกายหรือไม่ โดยการตรวจค่าของสารบ่งชี้มะเร็งในเลือด หากแพทย์ผ่าก้อนมะเร็งออกมาได้ ค่าของสารบ่งชี้มะเร็งจะค่อย ๆ ลดลง แต่หากยังมีเซลล์มะเร็งหลงเหลืออยู่ในร่างกาย สารบ่งชี้มะเร็งอาจจะไม่มีค่าลดลงหรือมีโอกาสมะเร็งมีค่าสูงขึ้น

ระยะของโรคมะเร็งอ้วนทะ

โรคมะเร็งอ้วนทะ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ช่วยให้แพทย์สามารถวางแผนรักษาได้อย่างถูกต้องและได้ผลดีที่สุด ดังนี้ได้แก่

ระยะที่ 1 มะเร็งเกิดขึ้นเฉพาะในอ้วนทะ ยังไม่ลุกลามเข้าต่อมน้ำเหลือง ซึ่งมีโอกาสรักษาหายได้สูงถึง 90 – 100%

ระยะที่ 2 มะเร็งลุกลามเข้าต่อมน้ำเหลืองบริเวณช่องท้อง โอกาสรักษาหายได้ ประมาณ 80 – 90%

ระยะที่ 3 มะเร็งลุกลามเข้าต่อมน้ำเหลืองบริเวณช่องท้อง รวมทั้งมีสารมะเร็งปริมาณสูงในเลือด ซึ่งมักแพร่กระจายเข้าสู่สมองและปอด ยังมีโอกาสรักษาหายประมาณ 50 – 70%

การรักษา มะเร็งอวัยวะ

- การผ่าตัด ซึ่งเป็นการผ่าตัดเฉพาะอวัยวะข้างที่เป็นโรคนั้น โดยแพทย์มีการประเมินเซลล์มะเร็งและระยะของโรค รวมถึงสุขภาพของผู้ป่วย เพื่อให้การรักษาต่อเนื่อง
- รักษาด้วยรังสี อาจทำการฉายรังสีต่อมน้ำเหลืองบริเวณช่องท้อง ช่องอก หรือบริเวณที่มะเร็งแพร่กระจาย
- เคมีบำบัด หลังจากผ่าตัดแล้ว แพทย์อาจพิจารณาให้ใช้เคมีบำบัดต่อเนื่อง หรือทำพร้อมกับการรักษาด้วยรังสี

ผลข้างเคียงการรักษา

การรักษามะเร็งอวัยวะอาจมีผลข้างเคียง โดยเฉพาะในผู้ป่วยที่สูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ หรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และไขมันในเลือดสูง รวมถึงในผู้สูงอายุ โดยมีผลข้างเคียง เช่น

- จากการผ่าตัด อาจสูญเสียอวัยวะ แผลผ่าตัดติดเชื้อ หรือผลจากการดมยาสลบ
- รักษาด้วยรังสี อาจมีผลข้างเคียงกับผิวหนัง หรือเนื้อเยื่อบริเวณที่ได้รับการฉายรังสี
- เคมีบำบัด ผลข้างเคียงที่พบบ่อยคือ ผมร่วง คลื่นไส้ อาเจียน และภาวะเกล็ดเลือดต่ำ

ภาวะแทรกซ้อนของมะเร็งอวัยวะ

ผู้ป่วยมะเร็งอวัยวะอาจมีอาการที่นอกเหนือจากอาการบ่งชี้มะเร็งอวัยวะ หากเซลล์มะเร็งได้ลุกลามไปยังอวัยวะอื่นของร่างกาย ซึ่งโดยทั่วไป มักจะลุกลามไปยังต่อมน้ำเหลืองใกล้เคียงอวัยวะและปอด มีส่วนน้อยที่เซลล์มะเร็งจะลุกลามไปยังตับ สมอง และกระดูก โดยอาการที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ป่วยมะเร็งอวัยวะระยะลุกลามมีดังนี้

- ปวดหลังช่วงล่าง หากมะเร็งลุกลามไปยังต่อมน้ำเหลืองบริเวณส่วนหลังของช่องท้อง
- หายใจถี่ เจ็บหน้าอก ไอเรื้อรัง หรือไอมีเลือดปน หากมะเร็งลุกลามไปยังปอด
- เจ็บช่องท้อง หากมะเร็งลุกลามไปยังตับ
- ปวดหัวหรือมีภาวะมึนงง หากมะเร็งลุกลามไปยังสมอง

การติดตามผลภายหลังการรักษามะเร็งอวัยวะ

ภายหลังเสร็จสิ้นการรักษามะเร็งอวัยวะ แพทย์จะนัดหมายเพื่อติดตามผลการรักษาซึ่งอาจนานต่อเนื่องหลายปี เพื่อสังเกตว่ามีสัญญาณการกลับมาของมะเร็งหรือไม่ หากผู้ป่วยพบอาการที่ผิดปกติ ควรรีบปรึกษาแพทย์ทันที

ผู้ป่วยมะเร็งอวัยวะควรปรับพฤติกรรมดำเนินชีวิตเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีและลดความเสี่ยงการเกิดมะเร็ง ดังนี้

- รักษาน้ำหนักตัวให้เป็นไปตามมาตรฐาน เนื่องจากน้ำหนักตัวที่เกินมาตรฐานสามารถเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคและมะเร็งได้ ตรวจสอบน้ำหนักตัวว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่โดยใช้ค่าดัชนีมวลกายหรือค่า BMI
- ออกกำลังกาย ซึ่งในที่นี้การออกกำลังกายอาจหมายถึงการทำกิจกรรมบางอย่างที่ได้ใช้กำลัง เช่น การทำงานบ้าน เป็นต้น
- รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ รับประทานอาหารผักและผลไม้ เลือกรับประทานอาหารที่มีแคลอรีต่ำ รับประทานอาหารน้ำตาลแต่น้อย รวมถึงการรับประทานอาหารในปริมาณที่พอเหมาะ
- จำกัดการดื่มแอลกอฮอล์ หรือหลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์
- หลีกเลี่ยงควันบุหรี่ การสูบบุหรี่และควันบุหรี่เป็นสิ่งที่ผู้ป่วยมะเร็งควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากควันบุหรี่จะไปเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดมะเร็งอีกหลายชนิด

ด้วยปัจจุบันยังไม่มีวิธีป้องกันและตรวจคัดกรองมะเร็งอัณฑะตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือการเฝ้าสังเกตอัณฑะตนเอง หากพบก้อนเนื้อหรือสิ่งผิดปกติ ควรรีบพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยและรับการรักษาที่ถูกต้อง

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. Bumrungrad. มะเร็งอัณฑะ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<https://www.bumrungrad.com/th/conditions/testicular-cancer>. [28 พ.ค.2025]